

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р *Милен Тодоров Любенов*,
СУ „Св. Климент Охридски“, Политически науки (3.3.)

на дисертацията на **Александър Иванов Драганов** на тема **„Политическите партии на САЩ и Канада в контекста на противопоставянето между либерали и консерватори“**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Сравнителна политология)

1. Информация за дисертанта

Александър Иванов Драганов е зачислен на редовна докторантура в катедра „Политология“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Политология- Сравнителна политология) през 2020 г. Възпитаник е на Софийския университет. През 2007 г. завършва специалност „Културология“ с образователна степен „бакалавър“, а през 2012 г. се дипломира като магистър по политически мениджмънт в катедра „Политология“.

По време на докторантурата той работи активно и пълноценно в научния живот на нашата катедрата. Участвал е в редица семинари, научни конференции, писал е рецензии на дипломанти в бакалавърската и магистърските програми на специалността.

Познавам Александър Драганов и в качеството си на негов научен ръководител при писането на магистърската му теза, в програмата по политически мениджмънт, посветена на зелените партии. Александър винаги е демонстрирал задълбоченост,

иновативност и творчески подход в изследователската си работа. Представеният дисертационен труд затвърждава напълно тези мои по-ранни впечатления.

2. *Обща характеристика на дисертационния труд*

Дисертацията представлява сравнителен анализ на политическите партии в Съединените щати и Канада в контекста на противопоставянето между либерали и консерватори. Политическата поляризация като изследователски проблем бе преоткрита като тема през последното десетилетие. Свидетелство за това са многобройните научни изследвания посветени на популизма, радикализацията, новите ценностни кливиджи. В това широко поле можем да поставим и настоящата дисертация. Различното в работата на Александър Драганов не е толкова в избора на случаите обект на изследване, а по-скоро в изследователския въпрос, търсещ причините за растящата поляризация в Съединените щати и липсата на такава в Канада.

Дисертационният труд е с обем от 212 страници, обхващащи увод, четири основни глави, заключение и библиография. Темата е дисертабилна, добре развита в структурен и съдържателен план. Цитирани са 174 източника, включващи научна литература, медийни публикации, сайтове и партийни документи.

3. *Структура, съдържание и резултати на дисертацията*

Дисертацията има ясно обособени обект и предмет на изследването. Обект на изследването са политическите партии в САЩ и Канада. В хода на дисертацията е направен задълбочен анализ с исторически преглед на развитието на основните партии в двете страни. Предмет на изследването е противопоставянето между партиите в резултат на политическата конкуренция между тях. Дисертантът използва качествена методология. Основната изследователска хипотеза гласи, че „канадските избиратели отхвърлят крайните течения в съвременната политика, докато, американците, силно повлияни от медийния климат в страната, по-често гласуват за крайни кандидати, особено вдясно.“

Първа глава на дисертацията прави обстоен теоретичен обзор на научната литература, посветена на различията в двете страни. Дисертантът не просто е изложил възгледите на цитираните автори, но го е направил критично, оспорвайки някои от тезите им, в търсене на онези ключови фактори, които очертават разликите по отношение на поляризацията в САЩ и Канада.

Втора глава изследва развитието на политическите партии в САЩ в контекста на противопоставянето между либерали и консерватори. Дисертантът приема това противопоставяне за дихотомно в контекста на политическия спектър ляво-дясно и търси как се позиционират в него двете основни формации.

Трета глава е идентична като замисъл и изпълнение с втората. Направен е задълбочен исторически преглед на политическите партии и развитието на партийната система в Канада. Очертани са основните политически линии на междупартийна конкуренция и сътрудничество между партиите.

Четвърта глава прави сравнителен анализ на двете системи. Разгледани са няколко основни фактори, които обясняват различията в степените на поляризация – културни, институционални, демографски, социални политики, партийни системи, медии и социални мрежи. Дисертантът прави извода, че по-голямата поляризация в САЩ в сравнение с Канада се дължи на комплекс от фактори, свързани с политическите институции, партийната система и различната степен на социално осигуряване в двете държави. Най-значима роля, според дисертанта, играят медиите – телевизиите и социалните мрежи, които засилват радикализация и поляризация между отделните политически публики.

4. *Оценка на научните приноси на дисертационния труд*

Основен принос на дисертацията е задълбоченият сравнителен анализ, който откроява различията в партийните системи на САЩ и Канада по отношение на поляризацията през последните години.

Подобна тема не е представяна пред българска публика, което само по себе си трябва да се оцени, още повече че работата по нищо не отстъпва по качество от научни публикации по темата, писани от канадци или американци.

5. *Оценка на публикациите по дисертацията*

Дисертантът е представил три публикации по темата на дисертационния труд. Една от тях е в съавторство. И трите статии са публикувани в рецензирани издания. С това са изпълнени минималните изисквания за публикации за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

6. *Оценка на автореферата*

Авторефератът съответства на дисертационния труд и отговаря на заложените нормативни и научни изисквания. Коректно са представени отделните глави на дисертационния труд.

7. *Критични бележки, препоръки и въпроси*

В дисертационния труд се забелязват и някои слабости.

Първо, в теоретичен план дисертантът е направил задълбочен анализ на различните теории и гледища, които обясняват различията между Съединените щати и Канада. Това е направено критично и в диалогична форма между дисертанта и цитираните от него автори. Същевременно той така и не се спира на водеща теория, която да служи за концептуална основа на неговата работа.

Второ, когато се говори за отношения между партии и партийна поляризация, би следвало да се обърне внимание на теорията за партийните системи, която е слабо застъпена в работата.

Трето, не е добре аргументирано защо е избран посоченият в заглавието период на изследването. Периодът от три години е прекалено кратък, за да се изследва сложен политически и социален феномен като поляризацията с нейните причини и последици. Дисертантът отчита това като ограничение на работата. Зададеният в заглавието период дори не съвпада с пълния четири годишен президентски мандат на Доналд Тръмп, въпреки че в текста има анализ на президентските изборите в САЩ през 2020 г., и на парламентарните в Канада през 2021 г.

Медиите и социалните мрежи играят ролята на катализатор за политическата радикализация и поляризация през последното десетилетие. Това е обект на

множество изследвания. Защо обаче този ефект се наблюдава толкова силно в САЩ и по-слабо в Канада? Има ли други предпоставки, извън изброените, които засилват поляризацията в Съединените щати?

Заключение:

Представената дисертация е задълбочено изследване, което отговаря на всички научни стандарти. Дисертантът е изпълнил поставените цели и задачи. Основната хипотезата е защитена аргументирано.

Затова моята оценка за работата е положителна и ще гласувам за присъждането на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Сравнителна политология) на Александър Иванов Драганов.

22.05.2024

София

Подпис:

доц. д-р Милен Любенов